

Hella Wuolijoki

Mulgimaalt Helme kihelkonnast võrsunud kirjanik, ärinaine ja ühiskonnategelane

Eesti-Soome kirjanik, ärinaine ja ühiskonnategelane **Hella Wuolijoki** (aastani 1908 Ella Marie Murrik) sündis 21.07.1886 Helme kihelkonnas Taagepera vallas endises Ala kõrtsihoones.

Ella isa Ernst Murrik oli Taagepera vallakirjutaja ja kooliõpetaja. Isal olid head teadmised õigusteadusest, mis võimaldas tal hiljem kirjutada isegi pärandi- ja tsiviilõigusest raamatu.

Taageperas elades abiellus **Ernst Murrik** 1886 **Kadri Kokamäega**, kelle isale Ott Kokamäele kuulus jõukas Lupe talu. **Ott Kokamägi** oli värvikas isiksus - muusikamees ja Eesti rahvusliku ärkamisaja suurkuju Carl Robert Jakobsoni sõber ning tema ideede pooldaja. Kadri Murrik teenis oma abikaasa Ernsti õpetajapalgale lisa Ala kõrtsipidajana. Just selles kõrtsihoones sündiski pere esiklaps Ella Marie. 1888 sündis tütar Salme Anette. Temale järgnesid Albert Leonhard, Erna Amalie ja Linda Irene. Vanemad lapsed veetsid õnnelikke nooruspäevi Lupe talus. 1897. aastal asus Murrikute perekond elama Valka, kus Ernst Murrik pidas mõnda aega raamatu-kauplust.

Ella alustas õpinguid Valga Tütarlastekoolis 1897. Tartus tutvus Ella Murrik Gustav Suitsuga ja osales „Noor - Eesti“ liikumises. Kustumatu jälje noore tütarlapse kujunemisse jättis ajakirjanik ning poliitik ja mitmekordne peaminister Jaan Tõnisson.

Ella Murriku Soome kolimisele aitasid kaasa Oskar Kallas ning tema kirjanikust abikaasa Aino. 1904 astus Murrik Helsingi Ülikooli filosoofiateaduskonda, õppimaks folkloristikat, esteetikat ja ajalugu. 1908 koostas ta rahvaluuletsükli „**Vaenelaps ema haul**“ põhjal teadusliku uurimustöö ja lõpetas Helsingi Ülikooli filoloogiamagistri kraadiga.

Murrikul oli Soomes ridamisi bolševikest sõpru ja tuttavaid. Kõige kuulsam nendest oli bolševike juht Lenin. 1908 abiellus Murrik **Sulo Wuolijoega**, see abielu jooksis karile. Wuolijoki hoolitses oma lähedaste eest. Ema Kadri suri Soomes 1929, kuid on maetud Taagepera kalmistule. Isa Ernst suri Soomes 1942 ja on maetud Helsingi kalmistule.

Ella Murriku esimesed novellid avaldati Postimehes 1902 - 1903. Esimese näidendi kirjutas ta 13-aastaselt. Neli aastat hiljem valmis näidend „**Talulapsed**“. 1914 ilmus romaan „**Udutagused**“, mis jutustab jõukast Mulgimaa Valgemäe talust.

Samal aastal ilmus Wuolijoel sõjateemaline regi-värsiline poeem „**Sõja laul**“. Selle poemi tõlkis Wuolijoki koos Bertolt Brechti ja tema sekretäri Margarete Steffiniga saksa keelde.

„Sõja laulu“ ilmumise järel ei avaldanud Wuolijoki 16 aastat ühtki ilukirjanduslikku teost.

Lupe talu

Ala kõrts 1959, Hella Wuolijoki sünnikoht

„Niskamäe leib“, mis esietendus 1939 jaanuaris, kannab endas tegelaste müstilist kiindumist oma kodutalusse ja maasse. Niskamäe tsükli kolmas näidend „Niskamäe noorperenaine“ lavastati pärast Talvesõda Soome Rahvusteatri.

Teise maailmasõja künnisel püüdis Wuolijoki loometööd jätkata. Tema olulisemad näidendid valmisid koostöös Bertolt Brechtiga. Kõige tuntum koostööna valminud näidend on „Härra Puntila ja tema sulane Matti“. Näidend sai alguse Wuolijõe käsikirjast „Saepuruprintsess“.

1913 asus Wuolijoki tööle Castréni ja Snellmani advokaadifirmas. Tema ärinaine karjäär algas 1914, kui ta asus tööle impordiagentuuri Kontro&Kuosmanen. 1917 lõi ta oma firma ja kauples kohvi, tee, kakao, nisu ja riisiga. 1918 avas Wuolijoki Helsingis oma salongi. Selle küllastajate ringi kuulusid Soome ja välismaa äri- ja kunstiinimesed ning tippoliitikud. Soome äsja loodud poliitilise julgeoleku töötajad pidasid Wuolijõe salongil ja temal endal hoolikamalt silma peal, kuna salongis hakkas käima üha rohkem kommuniste.

Pärast kolm aastat kestnud pausi majandustegevuses otsustas Wuolijoki äritegevust jätkata ning ta viis oma Marlebäcki mõisa õitsvale järjele. 1929 sügisel sai Wuolijoki Vene Nõukogude valitsuselt kümneaastase puidukontsessiooni ja juba järgmise aasta kevadel parvetati Suojärve äärde rajatud saeveskisse 73 000 ning 1931 juba 110 000 ühikut metsamaterjali. Oma õitseajal oli ettevõtteel kuus saeveskit. Ettevõtte andis Soomes tööd ligemale 2400 inimesele. Mõni aeg hiljem ühines firma suurema ettevõtte Aunuksen Puu OY-ga. Aastatel 1927-1931 oli Wuolijoki selle ettevõtte juht. 1931 - 1937 oli Wuolijoki Suomalainen Nafta OY juhatuse mittetäievoliliseks esimeheks.

Järgmine Wuolijoki proosateos „Udutaguste Leeni Tartus“ nägi ilmavalgust 1932. Selleks ajaks oli Wuolijõe eesti keel nii vaesustunud, mistõttu soovitati tal jätkata kirjutamist soome keeles. 1931 valmisid tal näidendid „Minister ka kommunist“ ning „Koidula“. Järgmine näidend „Seadus ja kord“, mille tegevus toimub Soome kodusõja ajal, oli kirjutatud juba soome keeles. 1936 esietendus Tampere Töölisteatri tema näidend „Põlev maa“, mille tegevus toimub 1905 Eestis.

Hella Wuolijõe tõeline läbimurre näitekirjanikuna algas Niskamäe tsükli kirjutamise ning lavale toomisega. 31.03.1936 esietendus Juhani Tervapää pseudonüümi nime all näidend Wuolijoki „Niskamäe naised“. Selles näidendis koorub lahti konflikt vana ja traditsioonilise ning uue ellusuhtumise vahel. „Niskamäe naised“ sai tohutu menu osaliseks. Seda on Soomes lavastatud tänaseks enam kui 40 korda. 1937 kirjutas Wuolijõe näidendi „Juuraku Hulda“ ning seejärel näidendi „Justiina“. 1938 esietendus „Roheline kuld“. Nii sellel, kui ka näidendil „Vastumürk“ on autoriga samastuv peategelane.

1940-ndate aastate algul müüs Wuolijoki Marlebäcki mõisa ja ostis asemele vaid 40 km kaugusel Helsingist oleva Jokela mõisa. Võimukandjad pidasid Jokelat eelnevaga võrreldes veelgi ohtlikumaks riigivastaste luurajate ja spioonide pelgupaigaks.

04.05.1943 Hella Wuolijoki arreteeriti. Soome politsei süüdistas teda spionaažis, kuna ta abistas Nõukogude parasütisti Kerttu Nuortevat. Tema kaastööd 25 aasta jooksul NSVL välisluurega kinnitas NSVL luurejuht Pavel Sudoplatov oma mälestustes. Kohtuotsusega määrati Wuolijõe eluaegne vanglakaristus, kuid 1944 naine vabastati. Vangis oldud aega kasutas Wuolijoki kirjutamiseks. Valmisid „Kummitusi ja kajakaid“ ning mälestusteraamatud „Koolitüdrukuna Tartus“ ja „Ülikooliaastad Helsingis“. Vanglas läbielatud kajastab tema raamat „Ma ei olnud vang“.

Hella Wuolijoki oma tütre Vappuga

1945 toimunud valimiste järel pääses Wuolijoki Soome Eduskunda (parlament). Aastatel 1945-1949 oli ta Yleisradio peadirektor. Oktoobris 1946 sõitis Wuolijoki Soome delegatsiooni koosseisus Moskvasse, kus Kremli võtsid neid vastu Stalin ja Molotov. 1946 juulis, mil Wuolijoki oma 60. sünnipäeva tähistas, oli ta võimu ja kuulsuse tipul. 1948 sai Wuolijoki lahti parlamendikohast ja pisut hiljem Yleisradio peadirektori ametist ning jätkas kirjaniku ja mõisaomanikuna. Valmisid „Hulkuri valss“, mis esietendus 1945 ja 1946 „Kuningas õuenarriks“. Viimane oli sümbolne auavaldus Juhani Liivile ja Eino Leinole. 1949 lavastati Wuolijõe

järgmine näidend „Töömehe perekond“. Niskamäe sarja jätkab „Niskamäe Heta“. Sarja viimane näidend „Mis nüüd, Niskamäe?“, mille ta haiguse tõttu oma sekretärile Brita Polttilale dikteeris, esietendus 1953.

1952 ravis Wuolijoki oma tervist Moskvas Nõukogude partei ja riigitegelastele mõeldud haiglas ja sanatooriumis. Tervise paranedes kirjutas ta mälestused „Minust sai ärinaine“.

Kahjuks hakkas Wuolijõe tervis järjest halvenema. Wuolijoki suri 02.02.1954.

